

Πανεπιστημιακά
Τα ματὰ τῆν ἐπιχειροτοῦ ἐπιλογῆν μου

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΛΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Έν Έδεσση τῆς 22 Αὐγούστου 1952.

Κύριε

κ. Α. Δελβερούλια κ. Μητροπολίτη Κορυθίου

Κέρρα κ. Επόχου

Εξ Υφαιμα

Δελβερούλια κ. Κέρρα Επ. Εδέσσης!

Αίτημα μετ' αι ενδριου η καταβολη του νυκτηνου
πρωτου του μηνου του χαμηλου και του δευτερου μηνου του
και ομοια και η αποζημιωση μετ' αι ενδριου και του
αδελφου. Αιτοι φρασημενου η αποζημιωση και του αδελφου ενδριου
ως κερμια του και του αδελφου ενδριου.

Επειδη καταχωρησε οτι μετ' αι ενδριου και του αδελφου, οτι καταχωρησε
ποτα μετ' αι ενδριου και του αδελφου ενδριου.

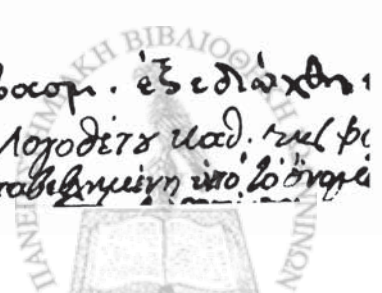
Μετ' αι ενδριου και του αδελφου ενδριου

Ν. Δελβερούλια Επ. Εδέσσης

Είναι παράδοξοι αὐτοὶ ἐπαλλαγῆναι, αἱ παλιῶν ἐπισημοὶ καὶ φιλοπόνητοι τῶν
κριτῶν καὶ ἐπικριτῶν. Κατ' ἀρχὰς ἔβυσον τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς κα-
τηγρίας εἰς τὸ πρακτικόν ἢ ἄλλως εἰπεῖν, τὸ πολιτικὸν μέρος. ἀλλὰ
μετὰ τὸν χινομένον ἔλεγον μεσεύθισαν τὸ κέντρον εἰς τὸ ἐπισημονικόν
μέρος, ὡς καὶ περὶ τούτου μὴ εἶχεν ἤδη γίνεσθαι ὀφροσήμεν λόγος. Ὅθεν
ἔφασι διαφρασεύμενοις νὰ ἐπανέλθω καὶ αὐτὸς εἰς τὸ θέμα τοῦτο.
Πρὶν δι' ὄμωσ ἐπανέλθω εἰς αὐτό, ὀφείλω νὰ ἀπαντήσω καὶ νὰ τίξω σὺν
μὲν καὶ ἀκροθιγῆς τὰ σημεῖα τῆς θεωρολογίας τοῦ κυριώτατου τῶν
ἐπικριτῶν καὶ κατηγορητῶν, καὶ θέτω πρὸ ἑμαυτοῦ κλεψύδραν, ἵνα μὴ
καὶ ἐγὼ ἄκω εἰσένω τὴν ἀπεχουμένην ἐπέχνησιν κωλυσιερχίαν. καὶ ὄμ-
ωσασα ἀπάντησις θά ἦτο ἐξ ἀρχῆς ὅπως περὶ τῆ ἀποτελοῦσα ἀσχοπον
ματαιοπονίαν, δοθέντος ὅτι θά ἦτο ἀπάντησις εἰς γῆρας κρίσει προερχ
... ἵνα ἐκ πρωτοφανῆς προκαταλήψεως καὶ πολλαχῶς ἐκδηλωμε
νῆς ἔμπαθείας. Διότι ὁ ἄλλοτε φίλος, ἢ, τουλάχιστον προσποιούμενος
τὸν φίλον τοῦ νῦν κρινόμενου, κυριώτατος ἐπικριτὴς μεσεβλήθη ἢ ἀκρ
βέστερον εἰπεῖν, ἀπεκαλύφθη ὡς πραγματικὸν καὶ ἀσπονδὸν ἐχθρὸν, ἐπὶ
ὅτι ὅτε ὁ φίλος ἔφρασε ὅτι ἐμελλε νὰ καταπατήσῃ τὰ οἰκόπεδα ὄχι τὰ
ἐκτεταμένα καὶ γήϊνα ἀλλὰ τὰ ἐπισημονικὰ οἰκόπεδα - τὸ νῦν ἐπι
κριτῶν. τὴν τοιαύτην διάθεσιν καὶ τὴν ἐκ τῶν προσέμων καταδίκη
τῶν γῆραων καλῶς καὶ διαισθανόμενος ἄριστα ὁ Σεβασμ. ἐσκέφθη
καὶ πολὺ δικαίως - ἄμα τῇ προκηρῆσιν ἐπὶ ἔδρῳ, νὰ ζήσει τὴν ἀπε
τῆς ἐπιτροπείας ἐξαίρεσιν τοῦ παλαιοῦ καλοῦ τοῦ φίλου καὶ νῦν ἀσπο
νοῦ ἐχθροῦ. Μοίρωτος ἔστω ὁ γραμματεὺς ἐπιδοχολῆς, εἰς ὃν ἐξέφρα
σεν ὁ Σεβασμ. τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ. ἀλλ' ἀπετράπη ὑπ' ἐκείνου εἰπὼν
ὅτι τοιαύτη, περίπτωσις θά ἦτο πρωτοφανῆς.

Ὅπως δὲ ἴσως ἢ ἀπὸ πολλῆς προκαταλήψεως καὶ δευτῆς ἔμπαθείας κρίσι
φαίνεται καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ὁ ἐπικριτὴς, ἐκ κατηγορίας ἀναμειβεῖσθαι
ἤδη καὶ ἐλεγχθῆναι ἀσπιδῶδες καὶ σφοδρικῶς, δὲν διστάσει νὰ
εἰσαρμασθῆ καὶ κατακόρω νὰ ἐπαναλαμβάνῃ. Εἴμαι δὲ δυσωχ
νῆσθαι ὡς ἐπανέλθω καὶ νὰ ἀπαντήσω εἰς τὰ διάφορα μέρη ἐπι
σημορολογίας τοῦ συκοφάντα καὶ οἰονεῖ ἐπιγρῆματικῶς, ἄρισ
τῶν ἑμαυτοῦ κλεψύδραν, ἵνα μὴ καὶ ἐγὼ ἄκω ἀπαντήσω τὴν ἐπέχνησιν
κωλυσιερχίαν. *

ὁ ἀμείλικτος ἐπισημονικὸς μᾶς λέγει, ὅτι ὁ Σεβασμ. ἐξεδιάχθη
ἐπὶ τῆς ἐξέφρασις σελίδος κολλᾶται ἢ ἀγόρευσις τοῦ κ. κ. Λογοθέτη καὶ τῆς
... ἐπισημονικῆς καὶ ἀσπονοῦς ... ἐπισημονικῆς καὶ ἀσπονοῦς ... ἐπισημονικῆς καὶ ἀσπονοῦς ...

επιλογή εφό κρατος της αληθείας Νίσο Κ. Λογοθέτου και Φιλοσοφία
Εν τῶν εἰρημικῶν γίνεταί φανερόν, πόσον φωτεινόν καί ἐπισηλόν εἶναι τότε ἐπιστη-
μονικόν καί τό ἐθνικόν ἔργον τοῦ σεπτῶ ἱεραρχοῦ, ὃν οἱ «καθοβεληταί» ἠθέλησαν νά
παραστήσωσιν ὡς ἀλβανιστήν καί μονονουχί προδότην. Ἀλλά τό παράδοξον ὅτι
καί σήμερον ἐτι ἡ μεγαλοκνμος ἡμῶν πατρίς ἡγαγῶσα ὑπερόχους ἀνδρας εὐβρά-
ζει ἐπίστε καί τινα δόλια παράσιτα καί μισαρά ὄντα; Μήπως ἡ ἐνδοξος πό-
λις τῶν Ἀθηναίων, ἐνθα ἐπεφόσθη καί διέλαμψε τό ἑλληνικόν θεῶμα, δέν παρήγαγεν
αὐτή μάστιγα καί κατ' ἐξοχήν τοῦς συκοφάντας; Ὅταν οἱ μικροί καί ποτα-
ποὶ ἄνθρωποι ἀδυνατῶσι κα' δημοουργήσωσι ἄξιόν τι λόγου ἔργον, τρέπονται εἰς
τό εὐκολόν ἔργον τῆς διαβολῆς καί συκοφαντίας, τοῦ διασυρμοῦ καί φόβου τῶν
ἰκανῶν. Καί ἡ παλαιά αὕτη ἱστορία ἐπαναλαμβάνεται καί πάλιν. Πτωχός πάμ-
πλωτος εἰς υἱλικούς πόρους, ἀλλά πλούσιος εἰς πνευματικά χαρίσματα ἀποδύεται
εἰς τόν ἀγῶνα τῆς ζωῆς εἰς μικρές ἡπικρώτης. Διέρχεται τόν βίον σχεδόν ὅλον ὡς ἐρη-
μίτης τοῦ ἀγῶνι ἔργου, ἐν μέσῳ πόνων καί μόχθων, στερήσεων καί ταλαιπωριῶν.
Ἀλλά καί ἐκεῖ, ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ τῆς προσευχῆς καί τῆς νηστείας, δέν ἡσυχάζει, δέν
ἐπιτρέπει εἰς ἑαυτόν ἡσυχίαν οὐδ' ἐπι σιγήν. τῶν ὀλίγων ὥρας, ὅσας ἀφήνει τό ἐπι-
μόχθον ἔργον τοῦ αὐστηροῦ μοναχοῦ, δέν χρησιμοποιεῖ ὡς συνήθως ἄνθρωπος
εἰς ὕπνον καί ἀνάπαυσιν ἀλλά ἀφιερῶ καί ἀντάσιν κατὰ τό πλεῖστον εἰς μελέ-
την καί αὐτοαναπόσει. Ἐκεῖ λοιπόν μόνος, ἐπιωφελοῦμενος κατὰ πλουσίας βλιο-
θήκας τῶν ἱερῶν μονῶν, ἐγκρίπτει εἰς βαθύτας μελέτας καί ἐρευνας. ἐνμαθά-
νει αὐτοδίδακτος τέσσαρας εὐρωπαϊκάς γλώσσας καί ἐκπλήττει διά τῆς
εὐθυμαθείας καί τοῦ πλούτου τῶν γνώσεων τοῦς ξείνους ἐπισκόπους. Ἀλλ' ὁ νέος
ὄφθαλμος καί παρά τήν νεότητά του σοφός μοναχός εἶναι πρό πάντων καί ὑπέρ
πάντας Ἕλληνας. Διά τούτο, ὅτε ἡ φωνή τῆς ὑπὸ βαρβαρίων γετόνων κινδυνου-
σῆς Μακεδονίας ἠκούσθη βαρύθυμος, ὄνταρ ἑσ μόναχός ἐξήχηθη καί ἔνθεος
καί ἄλλους ἐξήγαγεν. Ἀνατῆ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ὁ παλαιός ἐκῆνος κλη-
ρικός, ὅσους ἐμύρασει ἐν τῇ μιᾷ χερὶ τόν σταυρόν καί ἐν τῇ ἑτέρᾳ τό ὄπλον.
ὡς τοιοῦτος σπαύδει εἰς τήν Μακεδονίαν διατρέψας μήρυξ τῶν ἀπαρραγῶν
δυναμῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ καί ἔνθεος ὑπερμαχός αὐτῶν. Ἐκεῖ ἀγωνί-
ζονται ἀμασπαύτως διατρέχων τήν περιμάχουσαν πατρίδα τοῦ ἀριστοτελοῦ
εἴτε μοι ὀλίγων ἄλλων μοναχῶν εἴτε ἐπί κεφαλῆς συγκεροσημένων συμ-

του Αγίου Όρους! Επαναλαμβάνει πολλάκις τούτο, καιτοι ἔχει διαφω
θῆ και ἀναυρεθῆ, ὅπως ἐπαναλαμβάνει και ἄλλα περιεχόμενα ἐν τῇ
«Κιβδήλω νομήσεται» του Καρπανάου, ὅπερ κατ' αὐτάς ἔθεσεν και
πάλιν εἰς πικυλοφορίαν, ἀναγκάζει (ἀκούσατε! ἀκούσατε!) ἀναγκά
ζει τοὺς στυχεὸς διαλλήλους καὶ ἀκαδημίας νὰ ἀναγνώσκωσι τοὺς
ἀποστολὰς.

Λοιπὸν ὁ τότε ἱερομόναχος ἐλόγιος Κουρίλλας διαρκούσης τῆς πρὸς τὸ
Καρπανάου διαμάχης, ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ἐκὼν και εὐχαρίστων, διότι διω
ριθῆ, ἀπὸ τῆς ἐπισημότητος καθηγητῆς ἐν τῇ Μίσει, ἐκπαίδευσεν. ὡς πρ
ὲ τὸν Καρπανάου, οὕτω ἂν φύσει ἄλλοπρόσαλλος, καὶ κατὰ τρόπον αἰκί
τελέρον μεταπίπτειν εἰς ἐνατιωτάτας ψυχικὰς διαθέσεις, ἔπεωσεν
τότε νὰ ἴσχυον παρὰ τοῦ ἐλόγιου συγγνώμῃ, δι' ὅσα ἠδίκησεν αὐτό
Καὶ ὑπερὸν δέ ὅτε ὁ Σίβασις διορίσθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσλονίκης
ὁ Καρπανάου ἐν τῶν πρώτων ἔσειπεν εἰς τὸν ἄλλοτε ἐχθρὸν (ὡν ἔβρι
καὶ ἐσυκοφάνει) ἐπιστολὴν συγχαρητήριον. «ὡς δρόσος ἀγρῶν, γῆρ
φι, καὶ ὡς γλυκύτατα αἶμα ἐδρότισεν τὴν ψυχὴν μου καὶ ἡ εὐδοκία
διορίσθη καὶ ὡς καθηγητὸς τοῦ ἐν Θεσλονίκῃ Πανεπιστημίου. Δοξαίτωρα
καυμάθων. . . .) (τῇ 24 ὀπριλίου 1134)). Πρὸ τῆς ἐπιτολῆς ἐκείνης ὁ Σίβ
ομιώτατος εἶχε λάβει καὶ συγχαρητήρια τοῦ Αγίου Όρους, ὁ ὁποῖον, κατὰ
τὴν ἐπισημότην, τὸν εἶχεν ἐνδιώξει!! . . . (C. id. ἔγγρ. ἀρ. 3)).

2) Ἠρσιπήθη, διατί ὁ Μουσαῦς δὲν ἀφῆκε τὸν Σίβασι, νὰ μεταβῆ εἰς Κορυ
κοῦν; ὁ λόγος ἐκτίθεται ἐν τῇ Κράτει τῆς ἀληθείας, (σ. 8 καὶ ἔξ.). Ὅσα
σον δι' ὄρωμα ἑτέρω αὐτόν, φαίνεται α) ἐν τῷ ὅτι ἀπὸ νῦν εἰς αὐτόν πα
ραίσημον β) ἐν τῷ ὅτι ἐπέτρεψεν, ἵνα τὸ ἱορταστικὸν αὐτοῦ ἄρθρον
δημοσιωθῆ ὅρα μὲν τὰς πανηγυρικοῦ λόγου καὶ Μητροπολίτου Κορυ
κοῦς ἀναπαύει τὴν ἡμέραν τὰς ἱορταστικὰς.)).

3) Ἐλέχθη, ὡς ἀπόδειξις ἀνεσθιτικότητος, διότι ὁ Σίβασις, διαίκεται
ἐχθρικῶς πρὸς τὸν Μητροπολίτην ἀργυροκάστρου. Οὐδὲν ὑπάρχει τούτο
ἀληθέςτερον. Ὁ ἄγγελος ἀργυροκάστρου εἶχε φιλικωτάτας σχέσεις πρὸς
τὸν Κορυκοῦς και συχνὰ ἐποικίπεται και συμβουλεύεται αὐτόν.

4) Ἐλέχθη ὅτι ὁ Σίβασις, κατεδικάσθη ἀπὸ τοῦ Δικαστηρίου Θεοφίλου
Ράμου. Ποιῶν τι πρώτην φοράν ἀκούεται.

5) Ἄλλ' ἂν κατεδικάσθη διατί δὴν κατεδιώχθη; Ἡ μήπως ἔλαβε
καίρω ἡ φίλος τοῦ ἀποστόλου κ. Μπαλάνης ἢ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἕνεκα

πολεμιστῶν. ὑπερηκῆ ἀφανταστῶν δυσκολίας καὶ ἠκῆν καὶ θριαμβεῶν δοκι-
μάσαι ἐπὶ ὑψίστην τῆς ζωῆς του. ἠτυχίαν καὶ χαράν, καὶ εἰσέλθῃ εἰς τῶν πρῶ-
τῶν εἰς τὴν θεσσαλονικτὴ ἐλευθέραν πλῆσιν καὶ πάλιν πόλιν ἑλληνικήν.
ὁ πόλεμος ἔληξεν οἱ ἀγῶνες δ' ὄμως τῶν ἠρωϊκῶν τούτων μεταξὺ δὲν ἐτερματι-
σθησάν, ἀλλὰ συνεχίζονται, ἀγῶνες ἤδη εἰρητικοί, ἀλλ' οὐκ ἄλιπερον τραχῆς
καὶ ἐπίπονοι. ἀμύττωσαι ἤδη εἰς ἄθῆναι κρατερῶς καὶ οὐκ εἰς κινδύνου τῆς
ζωῆς τὸ μὲν κατὰ ξίφος κατὰ σιδηρῶν προπακαδῶν τὸ δὲ κατὰ οἰκίαν
ἐπιχειρῶν ἀτασθαλιῶν. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἐπακλιουθήσασα χάριν μικρὰς ἀναφῆς
εἰς ἄθῆνας παρεκίονη δὲν ἐπέτρεψον ἡ μοῖρα καὶ κατὰ σιγῆν εὐκαιρία ἡ συ-
χίας καὶ καλῆς. διότι εἰς ἀδελφοποιεῖ τῶν χρόνων ἐκεῖνων εὐσερμαὶ διαμά-
χαι καὶ πολιτικαὶ διαφοραὶ ἠνάγκασαν τὸν φιλοπαίτριδα μοναχὸν κατὰ τῆς
ὑπὲρ τῆς συντηρητικῆς μερίδος καὶ κατέστησαν ἐγκαθιδρυκτὸν ὁμοῦ μετ'
ἄλλων (πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν) ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυ-
ῶν. Ἀποφυλαμισθεὶς ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγῶνα ὅρα, ἔνθα συνεχίσει τὰς μελέτας
καὶ κατερθοῖ ἐπὶ ὁμορρυθμῶν καὶ διακόσμησιν τῶν κακῶς ἔχοντων πρα-
γματῶν τῶν ἡμερῶν ἐπιτυχῶν δὲ καὶ μετὰ ὑπερηκῆν μωρῶν ἐμποδίων
καὶ ἰδῶν ἐπιπλοκῶν παλαιῶν αἰετῶν καὶ διάθερμον πόθεν, ἐπὶ ἰδρῶν δη-
λονότι μάλιστα οἱ αἰετῶν ἐπὶ ἀνακαίνισσιν τῆς ἐνδόξου καὶ ἱστορικῆς ἀθῆναι-
δος. Σχετῆς, ἡς ἰδρῶν καὶ πρῶτος καθηγεμῶν ἐγένετο, ἀγνωστῶν, ὁ εὐκλεῆς
ἐκεῖνος καὶ σοφὸς κληρικὸς εὐχένος ὁ βούλαχος.

Ἡ ἐξαιετῶν ἐθνικὴ δράσις καὶ μεγάλη ἀξία τῶν μεριόφρονος μοναχοῦ ἦτο
λίαν ἰνότη καὶ θαυμαστὴ εἰς τὰς προεξάρχοντας τῶν ἐθνικῶν ἀγῶνων, μετ' αὐ-
τὸν ἀδιαλείπτως συνεγράβετο διαφωτίζων καὶ εἰς πολλοὺς καθοδηγῶν, μάλιστα δὲ εἰς τὸ
ὑποργεῖν τῶν ἐξωτερικῶν. Διὰ τοῦτο ὅτε ἡ ἀλβανία συνεκροσθήθη εἰς βασιλείαν
ἔμελλε καὶ εἶχῃ χάριν τῶν ὀρθοδόξων ἱερατικῶν κεντρικῶν, πᾶσα δὲ ἐλάβε θα-
κρὰς παροργήσεις καὶ θερμὰς παρακλήσεις, ὅπως δεχθῆ καὶ μεταβῆ εἰς τὴν γεί-
τονον χώρον, ἔνθα θὰ ἠδύνατο καθὰ γνώσας τῆς γνώσεως καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμά-
των καὶ προσέγκη πολυτίμους ὑπηρεσίας ἐπὶ ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρου ἔθνους καὶ τοῦ
γείτονος βασιλείου συσφιγγῶν ἀμφοτέρων τὰς φιλικὰς δεσμούς. Τὸς ἰσχυροὺς
διοργανοὺς καὶ τὰς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἂν ἔπρεπε καὶ ἀφήσῃ τὸν ἐρημικὸν βίον

.. Μαῦρες; : :

50) ἔλιχθη καί πάλιν ἡ ἀηδὴς συγκοιτηρία, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος
ἦτο ὑπὲρ τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἄλλ' ὅμως τὸ ἴδιον
ἀληθῶς. Ὅπως ἐφρόνει ὅτι τοιαύτη μεταφράσις ἠδύνατο νὰ γῆ,
ὅταν ἡ ἀλβανικὴ γλώσσα ἀνυψωθῆ ποτε εἰς γλώσσαν φιλολογικὴν, ἢ
εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλῶν. εἰς τούτο ἀκριβῶς ἔκεινον τὰ δύο ἔργα
αἱ ἀλβανικαὶ Μελέται, καὶ ἡ "Γρηγόριος ὁ Ἄρμυροκασρίτης", Πλὴν
τὰ πράγματα ἠθίλωσαν καὶ ἐτίβαλον ἄλλα. Διότι ἡ ἀλβανικὴ κα-
θηρώθη ἀπὸ τοῦ 1926 (εἰς τὴν ἡμετέραν πλῆθιν) ὑπ' αὐτοῦ τοῦ οἴκου Πατρι-
αρχίου. Κράτος ἑλληνικόν καὶ Πατριαρχεῖον εἶχον κηρυχθῆ ἀνα-
γνωστὸν ὑπὲρ τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ ὑποχρεῖται τὸν Σεβασμιώ-
τατον νὰ ὑποκύψῃ παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις του. Ἐπειτα δέ, εἰς τὰ
εἰρημικά δύο ἔργα ἦσαν ἀνεπιτυχῆ, πῶς ἐδημοσιώθησαν ἐν τῷ περ-
δικῷ αἰθιολογίᾳ, καὶ πῶς ἐξεδόθησαν δαπάναις τῆς Μητροπόλεως
Ἐπιτροπῆς (ἢτοι διὰ τοῦ ἀπουργίου τῶν Ἐξωτερικῶν); πῶς δὲ ἐχρηστο-
κλήθη μετέπειτα Μητροπολίτης κατὰ προτροπὴν τοῦ Πατριαρχίου κα-
τανοῦ ἀπαίτησιν πολιτικῶν προσώπων; Μὰς παρ' ἡμῶν εἰς τὸν πρόλο-
γον τῶν ἀλβανικῶν Μελετῶν, ὅπου γίνονται λόγος περὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ
ἀφαιρητῆς ἀλβανικῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης; Ἄλλὰ τί ἔπρεπε νὰ εἴπῃ
"ἔρχομαι ἐδῶ (ὑπάλληλος τοῦ ἀλβανικοῦ κράτους) ἵνα καταργήσω
τὴν γλώσσάν σου;". Μὰς παρ' ἡμῶν εἰς τὴν σ. 191 ἔληθον ὁμοίως
καὶ μὰς παραπέμφη καὶ ὀλίγη ἀντιρρῆσις εἰς τὴν σελ. 190. Ἄρμυ-
ροκασρίτης ἰσαῶθα νὰ παραπέμφω καὶ ἐν τῇ σελ. 67 ἐξ. τοῦ συγγράμ-
ματος περὶ Γρηγορίου τοῦ Ἄρμυροκασρίτου, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος
ἐποδηλοῖ ὅτι πρέπει νὰ παρίλθουν 1000 ἔτη διὰ νὰ καθιερωθῆ ἀλβα-
νικὴ μεταφράσις εἰς λειτουργικὴν χρῆσιν. Θαί παρ' ἡμῶν εἰς τὴν
κρῆς χρόνος, ἕως οὗ εὐρεθῆ ὁ λαὸς τῆς ἀλβανίας, καὶ ἀπεκλήρι-
σε τὰς ἀπαρχούσας ἀλβανικὰς μεταφράσεις. Διὰ τούτο; ἵνα δὲ ἔξῃ
πρὶν νὰ διατηρηθῆ ἡ ἑλληνικὴ. «Καὶ ἐγὼ ἔχομεν, γράφει, ἐνώπιον ἡ-
μῶν κοινῶν ἐκρὸν κείμενον τῆς πρωτοτύπου γλώσσης τῶν ὁσπινώσων
συγγραμῶν, δὴν ἵποσειλῆ ἀσύγνωστον ἀμάρτημα νὰ αἰτι. ἀθίσταται
τούτο ἐν τῇ λειτουργικῇ χρῆσει ὅπως ἀνιξτετάσιος διὰ τῆς ἀρχαίας

καί τήν ἐπιστημονικήν ἐργασίαν ἐμελλον νά καταρρίψωσιν αἱ ἔντενοι ἀξιώσεις
τῶν ἀρμόδιων καί νά διαλύσῃ ἕλως ἡ τιμητική προσφορά τοῦ παστέπου ἡμῶν
οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου, ὅπως ἐπιβραβεῦσον τήν ἀξίαν καί ἀρετήν τοῦ σοφοῦ
μοναχοῦ ἐξέλκοσιν αὐτόν πατηχυρικούς καί ἀφίσι ἡδὴν μητροπολιτικῆν εὐδίην
ἐφάν μητροπόλιν Κορυθαῖς. ὅσους πόντους καί ὁποῖας προσήνεργες καί αὐτῆς
ὑψηλῆς τάτης θέσει ὑπηρεσίας εὐδίην ἐμυλησίαν, τήν ὀρθοδοξίαν καί τήν
πατρίδα, δέν εἶναι εὐλόγον οὐδ' εὐκταρον νά ἀπαριθμήσωμεν ἐνταῦθα ἀφαι-
μένον καί λαχθῆ ὅτι αὐταί συνοψίζονται καί ἐνοπιζόμενα εἰς τῆν
~~ἐπισημοσύνην~~ ἐν Κορυθαῖς ἀπευθύνθησθε πρός τόν τότε πρωθυπουργόν ^{Κορυθαῖς} ~~Μητροπολίτην~~ ἐπι-
κελοῦσιν ἀληθινόν ὕμνον ἀνεφίκετου φιλοπατρίας, ἀπαραμίλλου χριστια-
νικῆς ψυχῆς καί φιλοφρεσότητος καρδίαις.

Ἄλλ' ὁ Σῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με! Ἡ ὑπέρ τῆς ἀνορθώσεως τῶν ἐκκλησι-
αστικῶν πραγμάτων τῆς μεγάλης περιφερείας ἀδιάλειπτος μέριμνα, τό σχε-
δόν καθημερινόν κήρυγμα, αἱ συχναί περιοδεῖαι καί ἐπισκέψεις 120 χωρίων τῆς
δυσχειμέρου ἐμείνης καί ἀποκρότου χώρας, ταῦτα πάντα ὑπέσκαψαν ἐπὶ
ὑγίαν τοῦ ἀμαρμαίου ἱεραρχοῦ καί κατέβαλον τῶν σπέρμασιν ἐπικινδύ-
νου νοσήματος τοῦ σεπτάρχου. Καί ὄμως παρέμενον ἐκεί, ὅπου ἕταξε τό ἱερῶν
καθηκόν μὴ προσέχων εὐταίιστος αἰσῶσεις τῶν ἱατρῶν· δέν ἀπεμακρύνεται
ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν ἐπολέσεων, ἕως ὅτου ἀγρία λαίλαψ παρέσυρε καί αὐτόν καί
ἠνάγκασε νά ἔλθῃ πρόσφυσ ἐνταῦθα. Καί ἐνταῦθα δέ δέν ἠδύνατο οὐδ'
ἀφέλει νά μείνῃ ἀργός καί ἀπραγός. οἱ ἀρμόδιοι οἱ ἀφίσιαι γνώσκοντες καί τήν
ἐπιστημονικήν ἀξίαν καί τήν ἐθνικήν δράσιν τοῦ σεπτοῦ ἀνδρός ἐσκέφθησαν ἔρ-
θῶς καί δικαίως ὅτι ἔπρεπε σὺτος ἀχρησιμοποίηθῆ καί ἐξαιρέτως καί πλοῦ-
τιμος διδάσκαλος τῆς σπουδαζούσης νεότητος, διαφωτιστής καί χειραγωγός αὐ-
τῆς ἐν τόσων κρίσιμοις καιροῖς· τοιοῦτος δέ ~~ἔτι~~ κατέστάτω, ἐάν ἐπαιήρχετο
εἰς τό Πανεπιστήμιον, εἰς ὃ εἰσῆλθε τό πρῶτον ἐν 1835 διορισθείς καθηγητής ἐν
τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλίας Ἰκνῆς. ὁ διορισμός αὐτοῦ εἰς τό ἔθνηκον Πανεπιστή-
μιον, γενόμενος ἀλλοθιμασά τήν ἐγγύμον διαδικασίαν καί κρίσιν τῶν ἐπι-
στημονικῶν ἔθων, εἶναι καταστάσιν ἐπακαδιορισμός καί δευτέραν φοράν ἀ-
ναμύριον τῆς ἐπιστημονικῆς ἀξίας τοῦ σεβασμιωτάτου.

μεταφράσεως; 77. (ταῦτα γράφονται ἐν τῷ ἑρμηνεύσει σελ. 190, εἰς τὴν δὲ
παραπέμπει ὁ Ἰπικριτὴς, ἀρκεύμενος νὰ παραπέμπῃ εἰς τὴν σελ. 191!!!)
ταῦτα συντόμως καὶ περὶ τούτου. - ... (καὶ τί δὲ ἐλέχθη καὶ τί παρελή-

θη;) ἄλλ' ἐλέχθη ἀκόμη... (καὶ τί δὲ ἐλέχθη; ἐλέχθη ὅτι τὰ ἐμπεριστασιαστικὰ
ἔγγραφα καὶ αἱ ἐνθουσιώδεις ἱστορολαί, ὅσας ἠκούσατε πρὸ ἡμερῶν προ-
ερχομένων ἀπὸ ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, πολιτικῶν καὶ ἀρχηγῶν κομμουνιστῶν, τὰ
πρῶτα φερόμενα ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. - ἔδόθησαν κατ' αἴτησιν
τοῦ Ἰπικριτοῦ!! ἔσω, ὅτι ἔδόθησαν κατ' αἴτησιν. ἄλλ' ἐπίκουσαν ἄρα
!! εἰς τὴν αἴτησιν καὶ παρέσθησαν τὸν προδότην ὡς μέγαν πατριώτην
τοιαύτης αἰτείας, πολλὰ μὲν ἤδη ἀνααιρεθείσας, αἰεὶ ὡς ἐπαναλα-
βανομένας, πῶς ἔλασσε νὰ διατεθῇ; καὶ εἶχε λοιπὸν ἄδικον ὁ διαπρεπ-
- καὶ δελφὸς τῆς θεολογίας καὶ ἐν καταγωγῇ ἠπειρώτης νὰ γράφῃ ὅσα
πρὸς τὴν ἠκούσατε ἐν τῇ ἱστορίᾳ του καὶ ὅσα ἐναργῶς συνώψισε διὰ
τῆς προσηγορίας ἱστορικῆς (ἐν ἐπιθυμῆσθε) « ἔξωσι - ἔγραψεν ἀγα-
νακτικῶν - ἔξωσι κλαῖ μῆνισι ἀσχημονῶν - 77.

καὶ ταῦτα, συντομικῶς, ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν μέρος

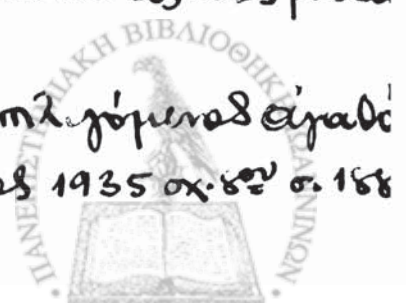
ἔρχομαι εἰς τὸ ἱστορικόν.

τὰ ἐκδοθέντα ἔργα τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀνερχόμενα εἰς πολλοὺς τόμους
εἶναι πάντα σχεδὸν ἱστορικά. εἶπον ὅτι, διότι καὶ ὅσα φαίνονται εἰς τὰ
καὶ θεολογικά καὶ βιβλιογραφικά ἐνέχουσι διαφιλιὰς τὸ ἱστορικὸν στοι-
εῖον. (ὡς ἡ ἱστορία τοῦ ἀσκητισμοῦ, "Μοναχικὸς βίος καὶ πολιτεῖαι τῶν
ἀγίων ἄρσεν καὶ ἄλλα). εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐπάγεται καὶ τὸ ἔργον
ὅτι τὸ μὲν ἔργον, τὸ ἐπιγραφόμενον βιβλιογραφία τῶν φυσικῶν ἐπιστη-
μῶν ἢ τῶν ὁπίου ὁ τρίτος τόμος μὲν ἀνεκδότος.

ἔργον κατηγορίαν (= δεύτερον ταύτην) ἀποτελεῖται καὶ ἱστορικά ἠπειρῶν
καὶ ἑλβανίας, ἀνερχόμενα εἰς 12 τὸν ἀριθμὸν.

ἐν δὲ τρίτῃ τῶν συνικτωδῶν καὶ ἱστορικά τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς μετὰ
τῶν ἄλλωσιν χρονοίας:

ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ἔξω α') Θεόκλητος ὁ Πολυίδης ὁ ἐπιλεγόμενος ἀγαθὸς
Ἰουλιανὸς 1134 σελ. 82 - σελ. 317 β') Κίριλλος ὁ χρονογράφος 1935 σελ. 82 σελ. 188

Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐπιβίβασθεύεις τῆς ἀξίας καὶ τῆς μακροῦς καὶ ἀπὸ τῶν παιδικῶν ἐτι χρόνων ἀρξασμένης ἀόκνου ἐργασίας εἰσῆλθεν ὁ σεβ. μητροπολίτης Κορινθῶν μαθητῆς εὐτὸ ἀνώτατον ἔθνικόν Παιδιδοακτῆριον. Μετὰ εὐλαβείας εἰσῆρχετο εὐτὸ ἱερόν τοῦτο τέμενος τῶν Μουσῶν ὡς διδάσκαλος πλέον, εἰσῆρχετο ὡς ἱεροφάντης ἠδὲ εὐτὰ ἀδύτα τοῦ πᾶσ, ἐν ᾧ ὑπῆρθεσε λατρίαν τῶν ἑθνικῶν ἰδωδῶν ἐπὶ θεῶν καὶ ἐπέκεινα ἐστὶ φοιτητῆς αὐτῆς θεολογίας καὶ τῆς ἀρχαίας, τῆς φιλολογίας μετέπειτα. Μετὰ πόσης συγκιήσεως καὶ εὐλαβείας ἰτένησε τὸ πρῶτον ἐπὶ χερσίων τῶν κίων τοῦ συναδελφῶν συγκλητικῶν πάντων ἐν τῇ ἐπισήμῳ συνεδρίᾳ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς! Μόλις συγκρατῶν τὴν συγκιήσιν ἀπύκτα εὐτὴν θερμὴν χαιρετιστήριον προσφώνησεν τοῦ κοσμητοῦ διαβεβαιῶν τοὺς συναδελφούς του, ὅτι θα ἀφικρῶσθαι πάσας τὰς δυνάμεις εὐτὴν θεραπείαν τῆς ἐπισήμης καὶ τῆς πρόδοθι τῆς σπουδαζούσης παιδείας καὶ ἐμφρόντων τῶν ἀδιόριστων πεποιθῶν εὐτὸ εὐέλπι μῆλλον καὶ τὴν λαμπρὰν σταδιοδρομίαν τῆς μεγαλαύμου ἡμεῶν Φιλῆς. Δεῖν εἶχε ὁμως ἀνέλθει ἐκ τῆς ἀμεθῆς ἱερατικῆς συγκλητικῆς τῆς εὐπαιτίας τοῦ ἀμύοντος θερμῶς μεταδοθείσης ὅτε ἤρχισε καὶ εἰσβάλλεται βραχὺ καὶ συγκιήσιν ἡρωική τῆς μυσσαρᾶς συγκοφανείας. Ἡ ἀρχαιότερος δηλαδὴ μαθητῆς τῆς ἱστορίας λαβὼν ἀμέσως τὸν λόγον ἀπύκτα ἀντι ἄλλου χαιρετισμοῦ εὐτὸν νέον συναδελφόν ὅτε ὄλιγον ὅτε πολὺ, δριμύ ἐγκλητήριον (λέγε: συγκοφανεία), καὶ ὅ ἡ ἔδρα, εὐτὴν διενερίθη, ἦτο ἀντεθική (!) αὐτὸς δὲ δὲν εἶναι ἀνὴρ ἑθνικός (!), διὸ ἐγράψεν ὑπὲρ τῶν ἁλβανῶν (!), ἐν ἄλλοις λόγοις ἠθέλε κατὰ οὐσίαν καὶ περρασμένη τὸν τὸν μαθητικὴν ἀππροδοτικὴν (!). Εἶναι εὐνόητον ὅτι αἱ μυσσαρᾶς αὗται συγκοφανείαι εἴπουν ὡς κεραικὸς εὐλαβία τῶν παρισταμένων καὶ μάλιστα ~~καὶ~~ μάλιστα τῶν προσβυτέρων μαθητικῶν οἵτινες ὡς παλαιοὶ συμφοιτηταὶ ἐγνώριον καλῶς καὶ παρρησιολοῦντοσιν ὑπερηφάνως ὄλην τὴν ἑθνικὴν δράσιν τοῦ ἠδὲ σαπτοῦ ἱεραρχοῦ. Ἐξ ἡμερον λοιπὸν ἀμφάτηται τὴν ἀγαπήσιν καὶ τὸν ἀποτροπασμὸν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀποτλημῆσαντος καὶ εὐσομιοῦ τοιαύτης συγκοφανείας, καὶ ἐξ ἐμέσθαι τοιαύτης βδελυγμίας. Ὁ σεβασμιώτατος πρότα αὐτῶ ἐπαισχύνεται ἀεσχμίας, ἡ κα μῆτι χειρότερον εἴπωμεν, ἀρεθῆς ἀπώλεσε πρὸς συγκιήν, ἀνθρώπος τὴν ψυχραϊμίαν αὐτοῦ καὶ κατήνευεν

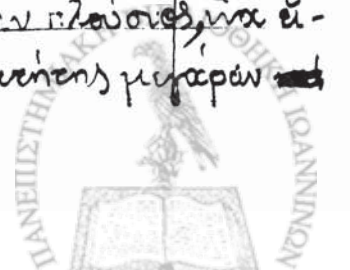

1) Φήμας ὁ φραϊκὸς καὶ τὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ ποιήματα, ἐξ ἀθωνικῆς χειρογράφου 1932 σ. 198. 8) Ἀλέξανδρος Λυκαύργος. Μελέτη ιστορική 1924 ταύτης ἐδημοσιώθησαν ἡδη μόνον 60 σελίδες, ἐν τῇ περιοδικῇ «Θεολογία», τὸ ὑπόλοιπον μέρει ἐξ 100 σελ. μὲν ἀνέκδοτον. Ἀξιοπλήρως εἰς τὴν μελέτην ταύτην ἔδωκεν εἰσαγωγὴν καὶ ἀπρόσθετος χαρακτηρισμὸς τοῦ ὀνόματος περὶ τοῦ διαπρυποῦσι φάρκου ὑπότιμος κ. Θεολόγος.

Ἐκάρτην κατηγορίαν ἀποσελοῦσι τὰ ἱστορικά ἔργα καὶ ἀναφορὰ μακρὰν τῆν ἀρχαίαν, τῆν ἀλεξανδρινὴν καὶ χριστιανικὴν περίοδον. Ἐπεῖθ' αὐτῆς ποσοτὰ ἐπέματα: α) «Ἱστορία τῆς θρακικῆς Ἡρακλείας ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρις ἡμῶν» τόμος ὀκτώδης ἐν χιλίων περίπου σελίδων. Τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου ἔξεδόθη ἡδη μέρει μόνον τῷ 1942. β) Ἱστορικὰ ἔργα περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀριολογίας κ.τ.λ. ... γ) ὀκτώδης τόμος ἐν σελίδων 700 ἐδημοσιώθη ἐν τῇ Νιῆ τῶν ἀπὸ τοῦ 1988-1940, δυοχῶς ἔτιμα τοῦ πολέμου δὲν κατωρθώθη καὶ κυκλοφορήσῃ εἰσαγωγὴ καὶ ἀπὸ τῶν πον. δ) «Ἑλληνισμὸς καὶ χριστιανισμὸς καὶ τὰς πρώτας αἰῶνας» - 110 ναδελφούς, τὸ ἔνδοξον τρόπαιον τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ. 1944 σελ 91 τὸ ἔργον τούτο, ἐν τῶν ἀρίστον τοῦ συγγραφέως, εἶναι ἱστορικὸν σύγγραμμα ἱμπεριοσιμῶν ἀφθονα φιλοσοφικὰ στοιχεῖα. εἶναι ἀπαιτήματα τριπτοντατικῶν μελετῶν, ὅπῃ ὅμως ἡ ἐρευρητικὴ περιπέτεια δὲν ἐπέτρεψε ν' ἐκδοθῇ. Διότι ὡς ἔλεγον πρό ἡμερῶν, ὑπὸ φρικτὰς τραγικὰς συνθήκας, ὅ καὶ ἐν ἔδοξίμασιν, ἀπώλοτο τὰ χειρογράφα τοῦ πολυτίμου ἔργου. ζ) τὸ καὶ τὰ κεφάλαια καὶ τὴν διόρθωσιν γινώσκω καλῶς, διότι πολλοὶ οὐκ ἔβασμιώτατος ἔχει τὴν καλωπύνην καὶ ὀμιλήσῃ εἰς ἐμὲ περὶ τὰ τοῦ ἐν τῶν πρῶτων φιλοσοφικῶν θεμάτων τὴν γνῶσιν. Ἄλλ' ὁ ἀμειπιοτὸς καὶ ἀμείλιτος κατηγορεῖ δὲν δέχεται καὶ τοιαύτας διαβεβασίαι παρατηρῶν «εἰάν ἔχιν ὅτιες τοιαύτην ἐργασίαν διατί δὲν ἔμνημόνευσεν αὐτὴν εἰς τὸ ὑπόμνημά του;» ἄλλ' ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτοῦ γράφεται μόνον τὰ ἐκδοθῆναι, οὐδὲν ἀνέκδοτον. ἐν δὲ τῇ «ἀναγραφῇ τῶν συγγραμῶν καὶ ἐπιστημονικῶν κειμένων» (1935) ἀναγράφονται αἱ σχεδὸν ἴσοιμοι πρὸς ἐκδοθῆναι. οἱ βιβλιωτῆ ὅμως ὁ ἀμεί

ἠθικὸν κόλαρον εὐλοῖν ἀνείσχυντον ἐπὶ ἀληθείας καταφρονητέον. Ἰσχυρὸς δὲ συνε-
θῶν καὶ ἐπανορθῶν ἑαυτὸν ἔδωκε καὶ προσηκούσας ἔστησεν χαρὸν τῶν νεπέ-
ρων μαθητῶν τῶν ἀγροσίντων τὰ πράγματα σὺδὲ παρέλιπε τὰ ἐμφροσῶν
ἐπὶ ὀδύνην ἐπὶ ψυχῆ τοῦ, διότι τοιαῦτα πράγματα ἐλόχθησαν ἐπὶ ἀνθρώπων, ὅ-
πως ἀπὸ τῶν φοιτητικῶν ἐπὶ τῶν ^{ἐφαινετο} μαλλόν προσποιεῖτο ὅτι ἦτο φίλος καὶ ἐπίσωσε
καλῶς ἐπὶ ὀρέσων αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐπὶ ἀπίστων, εἶχεν εὐεργετηθῆ μερίστων εὐερ-
γεῖαν, διότι ὤφειλεν εἰς τὴν ἑπιτροπὴν ἐπέμβασεν ἐκείνου ἐπὶ δάσων καὶ δια-
τήρησιν ἐπὶ τῶ Πανεπιστημίῳ θύσων αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπος οὗτος τὸν βαθὺ
ἔχει τὸ συναίσθημα ἐπὶ εὐγνωμοσύνης, ὥστε ἐπὶ μερίστων ἐκείνου εὐεργεσίαν
εἶχε λογομοσίαν καὶ μόνον ὅσορον, κατόπιν ἀπομνήστω ἐνεστημένη ὅτι κάπο-
τε ἐσώθη ὑπὸ τοῦ καὶ σκεφαντομένου.

Οἱ ἀκούσαντες μαθηταὶ ἔφριξαν καὶ οὐδέποτε θαύλομοσίωσι ὅτι εἶδον, ~~ἀφ' ἑ-~~
~~ρῶν~~ **ἐπίστασι θέσφατα ἐπὶ φρονήσεως ἀπόστα, εἰς τὴν ἐσώθη ἐπίστασι ἀνθρώπινη κα-**
ταία καὶ φθονερίαν. ὁ δὲ ἐπὶ πάντες ἐνελεῶς εὐχεριστημένοι εἰς τὸ ἀλ-
λῶς ὀριμῶς ἀπαντήσων τοῦ σεβασμιωτάτου, διότι οὗτος εἴτε λογομοσίαν εἴτε θελή-
ται καὶ ἐξανελήσῃ ὅλην ἐπὶ καλομακαρίαν καὶ ἀνεξιμασίαν ἐπὶ χριστιανι-
κῆ τοῦ ψυχῆς δὲν ὑπέβαλεν, καὶ εὐ εἶδη, εὐλοῖν περίεργον καστήγηρον ἐπὶ ἐξπὸ ἐπὶ
ἐπὶ. « καὶ ποῖος εἶσθε σὺδ. κ. Σωκρ. Κοιτῆρα - διότι περὶ τοῦ μαθητῆ τοῦ τούτου
πρόκειται - ποῖος εἶσθε σὺδ ὅσων τολμᾶτε ἀ εὐφέρητε τοιαῦτα λόγους; μὴ
ποῖον θαρρῶς τολμᾶτε ἀ ὀμιλεῖτε περὶ ἀνθρώπων ἔθνη καὶ αἰεσθητικῶν, ἀφ' ὅ-
σων οὐδέποτε οὐδέποτε ἐδράσων ἔθνη; ποῖος καὶ ποῦ ἠγνώσθητε ὑπὲρ τοῦ πατρίδος δια-
ταῦ ὀπίλων ἢ ὀπίλων διατῆ γραφίδος, ὅπως ἄλλοι ἐπράξαν δι' ὀμφεσάρων; καὶ πῶς εὐ
μαθητῆς ἐπὶ ἱστορίας ἠγνώσθητε ὑπὲρ τῶν ἔθνη ὀδικαίαν ὀλοφασίωσων καὶ ἐπὶ
ραῖες τὰ ὀδικαία τοῦ ἠμωτέρου ἔθνος; ἔπειτα δὲ ποῦ εἶναι τὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα σου;
ὄφελ. ἀπὸ παιδικῆ τοῦ ἠλικιῶς ~~κατα~~ ἄσπερι βόμειος καὶ περισπῶμειος εἰς πολλὰ καὶ παν-
ταῖα ἔργα, ἀφ' ὀλοφασίωσων, πῶς ἠλίπιν χρόσιν διάσων εἰς ἐργασίαν, ἀλλὰ κατῶρθωσων
θεῖα χάρει καὶ συγγράμματα τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα ἔργα, ὥστε καὶ τῆς τῶν εὐμετεστάτων
κρίσεων τῶν ὄφελων σοφῶν καὶ χαρακτηρισθῆ δὲ ὑπὸ τῆς ἠμωτέρας κριτικῆς ἐπιτρο-
πῆς ὡς «καλοῦ ἔργου καὶ ὡς «ὀλοφασίωσων τῶν συγγράμτων ἑλλήνων». Σὺ
δὲ ὄμωσ. . . . . ὅσων ἐπὶ τῆς πῶς εὐπορες καὶ ἔργων κατόπιν ὀλοφασίωσων, ἵνα εἰ-
σαι τῶρα (σὺδ τῆς φθῶσων) πῶς ἐκατομῆ ὑποπίχων καὶ ἰδουμένης μετῶραν ~~κα~~

καὶ ἐπικριτὴς καὶ λαμβάνει νῦν τὴν ἐπαγγελίαν, ὅτι πρῶτον παρέλθουν
ἔξ ἡμῶν ἀπὸ σήμερον, τὸ πολύτιμον καὶ εὖρον θά ἔχει συμπληρω-
θῆ καὶ θά εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν.

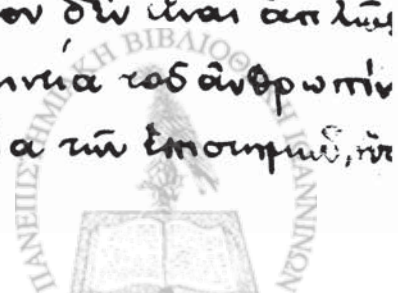
τὸ ἀποδοτικὸν μέρος κατώρθωσεν ἤδη ὁ συγγραφεὺς καὶ συνοψίσθη εἰς τὸ
λόγιον, ὅπερ ἔχει ἐνώπιον ὑμῶν. τὸ μέρος τοῦτο περιέχει πολλά
καὶ σπουδαῖα νέα διδάγματα. οὕτω πλὴν ἄλλω σπέσθαι ὅτι οἱ ἡσασαὶ
εἰδῶσιν ἐν γνώσει ἑλληνικῆ καὶ ἀποκριτικῆς τὰς γνώμας καρυφαίων
Γερμανῶν θεολόγων, οἳ οἱ Βαμερ καὶ οἱ Χαυπακ. Περὶ τοῦ ζητήματος
τοῦτο, πολλάκις συνεκρίθησαν μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ ἐθαύμασαν
τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ ἔτι δὲ τὴν φιλότιμον προσπάθειαν τοῦ σοφοῦ ἀ-
δελφοῦ, ὅπερ αἰαγάγη τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἰς θείαν περιουσίαν καὶ τὴν
δοξαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ὕψη οὐράνια.

Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀναφέρονται ὄχι μόνον αἱ δύο ἐπιφανέ-
σαι ἐργασίαι ἀλλὰ καὶ ἄλλαι. οὕτω τοῦ συγγραφέματος περὶ τοῦ ἄθω (ἄθε-
μασιακῆς βίαι καὶ πολιτείας) κεφάλαια ἑξ ἄφορῶσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν
ἱστορίαν. ὡς προσεβή καὶ τοῦτο ὅτι τὸ 1^{ον} καὶ 2^{ον} μέρος τοῦ 4^{ου} τόμου τοῦ
ἔργου περὶ ἀλβανίας εἶναι συναφῆ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν ἱστορίαν.

Ἐπίσης πλείστα ἱστορικά θέματα τῆς χριστιανικῆς περιόδου διηρώσθη ὁ Σε-
βασμιώτατος. μάλιστα ἡ τῆς θρησκωτικῆς ἡμικλοπαιδείας (τόμ. Α' σ. 651-
665, 675...).

Ἐπισημοποιῶντες τὸ μακρὸν καὶ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ Σεβ. παρατηροῦμεν ὅτι
οὗτος 1^{ος} ἡ χολήθη καὶ ἔγραψε περὶ πασῶν τῶν περιόδων τῆς ἑλληνικῆς ἱστο-
ρίας, οὕτω δὲ ὁμοιάζει πρὸς τοὺς αἰρηκιστοὺς διδασκάλους, οἵτινες ἦσαν
καθηγηταὶ τῆς γνηθῆς ἱστορίας. 2^{ος} καταστάσις πρῶτον - ὅσον οὐδὲν ἴδιον
ἄλλοι - ἐπιβίβησεν περὶ τὴν Παλαιογραφίαν καὶ ἀναδιφῆσαι τὰς βιβλιοθήκας
τοῦ ἀγίου ἔρους καὶ τῶν ἄλλων Μονῶν τῆς ἀνατολῆς ἐχρησιμοποίησε χυ-
ρογράφους πηφίαι καὶ ἐξέδωκε πλείστα ὅσα ἀνεκδότα. τοιοῦτο ἔργον μόνον
ὁ μακαρίτης λαμπρὸς ἐν τῶν νεωτέρων ἑλλήνων ἔπραξεν.

Ὅπερ. δὲ χαρακτικῶς καὶ ἐθαύρει μάλιστα τὸν Σεβασμ. εἶναι ἡ ὑψηλὴ κα-
κόρτια ἀνοία, ἣν ἔχει περὶ τῆς ἱστορίας. ἱστορία κατ' αὐτὸν δὲν εἶναι ἀπλῆ
ἐκθεσις φιλῶν γεγονότων, ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀνθρωπίνου
πολιτισμοῦ. ὥστε ὑπό αὐτὴν εἰσάγεται καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἐποικητικῶν, τῆς

ἠθικὸν κολαφὸν εὐδὸν ἀνείσχοντο ἐπὶ ἀληθείας καταφρονεῖν. Κοσμίως δ' ἐσυνέ-
θην καὶ ἐπανορθῶν ἑαυτὸν ἔδωκε καὶ προσκυούσας ἐξηγησάτω χάριν τῶν κατ' ἐ-
ρεῖν μαθητικῶν τῶν ἀγροαίντων τὰ πράγματα· οὐδ' ἐπαρέλιπε τὰ ἐμφράσθη
καὶ ὁδὸν ἐπὶ ψυχῆ του, διότι τοιαῦτα πράγματα ἐλόχθησαν ἐπὶ ἀνθρώπων, ὅ-
πως ἀπὸ τῶν φοιτητικῶν ἐάν ^{ἐφαίνετο} ἢ μάλλον προσποιεῖτο ὅτι ἦτο φίλος καὶ ἐπίστανε
καλῶς ἐπὶ ὁρῶσιν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐπὶ ἀπίστουτον, εἶχεν εὐεργετηθῆ μερίστην εὐερ-
μοίαν, διότι ὤφειλεν εἰς τὴν ζωορὰν ἐπαμβασὸν ἐμάνου ἐπὶ διασῶσιν καὶ δια-
τήρησιν ἐπὶ τῆ Παυσανιασικῆς θεοσας αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ ἀνθρώπος οὗτος τοσὺν καθ' ὅ-
ἐχα τὸ συναίσθημα ἐπὶ εὐγνωμοσύνης, ὥστε τὴν μερίστην ἐκείνην εὐεργεσίαν
εἶχε λογομαχίαν καὶ μὲν ὅτι ἐπὶ κατὰ τὴν ὑπομνήστω ἐνθυμηθῆ ὅτι κατὰ
τε ἐσώθη ὑπὸ τῶν νῦν σημαντικῶν μέσων.

Οἱ ἀκούσαντες μαθηταὶ ἔφριξαν καὶ οὐδέποτε θαύλομαχίαν ὅτι εἶδον, ~~ἐφρα-
ρῶν~~ **ὁ δὲ πῶς θεοσας ἐπὶ φοιτητικῶν ἀπόσσω, εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐπίστανε καὶ ἀνθρώπινη κα-
ταία καὶ φθονερία.** ἀλλὰ δὲν ἐμάναν πάντες ἐτελεῶς εὐχαριστημένοι εἰς τὴν ἀν-
δρῶν ἀπειθήσας τοῦ σεβασμιασίου, διότι οὗτος εἴτε λογομαχίαν εἴτε θεοσας
καὶ ἐξανελήσθη ὅλην τὴν καλομαχίαν καὶ ἀνεξίκαχίαν ἐπὶ χριστιανι-
κῆ του ψυχῆς δὲν ὑπέβαλεν, καὶ ὡς ἔδην, εὐδὸν πρὸς ἐργον κατεήργον ἐπὶ ἐξοδῶν
την. «καὶ ποῖος εἶθε σὺ, κ. ζωορ. Κληρέα - διότι ἐπὶ τοῦ μαθητικῶ τούτου
πρῆκται - ποῖος εἶθε σὺ, ὅσους ἐβλήσαστε ἀεὶ ἐκφέρητε τοσὺν τὰς λόγους; μὴ
ποῖον θάρρος τολμάτε ἀεὶ ὁμιλεῖτε ἐπὶ ἀνθρώπων ἐθνικῶν καὶ αἰτεθνηκῶν, ἀπὸ
αὐδὲποτε ἀνεδραμῶν ἐδράσαστε ἐθνικῶς πῶς καὶ ποῦ ἠγνώσθητε ὑπὲρ τῆ πατρίδος διὰ
τῆ ὀπίλων ἢ ἀπὸ τῆς διαπύρας, ὅπως ἄλλοι ἐπράξαν δι' ἀμφοτέρων; καὶ πῶς ἐπὶ
καθηγητῶν ἐπὶ ἱστορίας ἠγνώσθητε ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν δικαίων διαφρατίζοντες καὶ ἐξαι-
ροντες τὰ δικαιὰ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους; ἔπειτα δὲ ποῦ εἶναι τὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα σου,
ὅσα ἐπὶ παιδικῆ του ἡλικίας κατατριβόμενος καὶ περιστάμενος εἰς πολλὰ καὶ πω-
τικὰ ἔργα, ἀπὸ καλυπτομένης πλὴν ἄλλῃ χρόνῳ διέθεσαι εἰς ἐργασίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν
θεῖα χάριτι καὶ συγγραψῆ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔργα, ὥστε νὰ εὐχῆ τῶν εὐμενιστῶν
κρίτων τῶν ἑσῶν σοφῶν νὰ χαρακτηρισθῆ δὲ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κριτικῆς ἐπιτρο-
πείας ὡς «καλῶν τερασίων καὶ ὡς «ὁ πλοηραφέστατος τῶν συγγραφέων Ἑλλήνων» Σὺ
διόμοιος. . . . ὅσους ἐκείνην πλὴν εὐπορεῖ καὶ ἔργα κατὰ τὴν ἐλευσίνην, ἵνα εἰ-
σαι τῶρα (σὺ δὲ φθὸ ἐς) πλοηραφῆς καὶ ἰδουμένης μετὰ τῶν

κατα επικριτής και λαμβάνει νυν την επαγγελίαν, ότι πρῶ παρέλθον
ἔξ ἡμῶν ἀπὸ σήμερον, τὸ πολῦτιμον τοῦτο ἔργον θά ἔχη συμπληρω-
θῆ και θά εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἔκδοσιν.

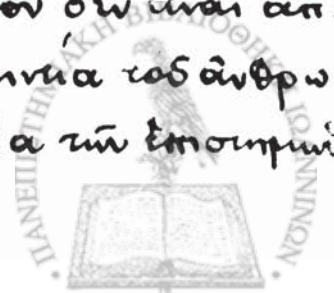
Τὸ ἀποδεδειγμένον μέρος κατ' ἄνωγαν ἤδη ὁ συγγραφεὺς καὶ συνοψίσθη εἰς τὸ
πρόγραμμα, ὅπερ ἔχετε ἐνώπιον ὑμῶν. τὸ μέρος τοῦτο περιέχει πολλά
καὶ σπουδαῖα νέα διδάγματα. οὕτω πλὴν ἄλλω σ' ἐπέδειξεν ὅτι οἰκιστὴς
εἰδίδασκεν ἐν γνώσει ἑλληνικῆ καὶ ἀποκρούει τὰς γνώμας καρυφαίων
Γερμανῶ θεολόγων, ὅσοι ὁ Βαμερ καὶ ὁ Ηουερικ. Περὶ τοῦ ζητήματος
τοῦτο πολλὰ καὶ συμπλήρωσε μὲν τὰς Σειβασιμιάτου καὶ ἐθαύμασα
τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ ἔτι δὲ τὴν φιλότιμον προσπάθειαν τοῦ σοφοῦ ἀν-
δρός, ὅπως ἀναγάγῃ τὴν ἑλληνικὴν γνώσιν εἰς θέλειαν περιουσίαν καὶ τὴν
δύσκειαν τῆς ἑλλάδος εἰς ὑψηλὰ σφαιρὰ.

εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀναφέρονται ὄχι μόνον αἱ δύο ἐπιμετα-
καί ἐργασίαι ἀλλὰ καὶ ἄλλαι. οὕτω τοῦ συγγραμματος περὶ τοῦ ἁθῶ (ἁθῶ
μαναχικὸς βίος καὶ πολιτεία) κεφάλαια ὅλα ἀφορῶσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν
ἱστορίαν. ὡς προσεβῆ καὶ τοῦτο ὅτι τὸ 1^{ον} καὶ 2^{ον} μέρος τοῦ 4^{ου} τόμου τοῦ
ἔργου περὶ ἀλβανίας εἶναι συναφῆ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἡμῶν ἱστορίαν.

Ἐπίσης πλείστα ἱστορικά θέματα τῆς χριστιανικῆς περιόδου διηρώσθη ὁ Σε-
βασιμιάτος. μάλιστα ἐν τῇ θρησκευτικῇ ἱστορικῇ παιδίᾳ (τόμ. Α' σ. 651-
665, 675...).

Επισημοποιεῖται τὸ μακρὸν καὶ πολυσχιδὲς ἔργον τοῦ Σεβ. παρατηροῦμεν ὅτι
οὕτως 1^{ον} περὶ ἡμῶν καὶ ἔγραψε περὶ πασῶν τῶν περιόδων τῆς ἑλληνικῆς ἱστο-
ρίας, οὕτω δὲ ὁμοιάζει πρὸς τοὺς αἰμιμῆστους διδασκάλους, οἵτινες ἦσαν
καθηγηταὶ τῆς ἡμῶν ἱστορίας. 2^{ον} παρασιτῆς πρῶτος - ὅσον οὐδὲς ἴδιον
ἄλλου - περιβίβη περὶ τὴν Παλαιογραφίαν καὶ ἀναδιφῆσαι τὰς βιβλιοθήκας
τοῦ ἀγίου ἁγίου καὶ τῶν ἄλλων Μονῶν τῆς ἀνατολῆς ἐχρησιμοποίησε χ-
ροχρηστικὰ πηγαῖα καὶ ἐξέδωκε πλείστα ὅσα ἀνεκδότα. τοιοῦτο ἔργον μόνον
ὁ μακαρίτης λαμβάνει ἐν τῶν νεωτέρων ἑλλήνων ἔπραξεν.

Ὅπερ. δὲ χαρακτικῶς καὶ ἐθαύρει μάλιστα τὸν Σεβασμ. εἶναι ἡ ὑψηλὴ κα-
κόρεια ἡμῶν, ἣν ἔχει περὶ τῆς ἱστορίας. ἱστορία κατ' αὐτὸν δὲν εἶναι ἀπλῶς
ἐκθετικὴ φιλιῶν γεγονότων, ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀνθρωπίνου
πολιτισμοῦ, ὥστε ὑπὸ τῶν ἐπισημῶν καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἐπισημῶν, ἣν

καὶ ἀπολυματοικμῶν, οὗ ὁ ζήσας ἐν εὐφροσύνῃ κλητῆ γ' ἀναθαύσει ὁ σαπυδάσας
 ἡσυχῆς γ' ἀνέτως, ὁ ἔχων πάντα τὰ μέσα τῆς γαληνιαίας ἐργασίας γ' ὅ-
 λον τὸν χρόνον εὐμαίρον

καὶ εὐμαίρον, οὗ λοιπὸν δὲ πάντα καὶ καλά ἔχων εἰ ἔχῃς προσηφείδῃ τὴν ἐπιστήμην; Καὶ
 πῶς εἶναι καὶ ἐπιστημονικὰ σου ἔργα ἢ ἔστω εἰς μικροῦ βοήθημα χερῶν τῶν φοιτητῶν,
 ἀφοῦ εἰς τὴν καθημερινὴν εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν ἐπιμελομένην; οὐδ' ἐσκέφθης
 τίς οἶμαι εἶναι ἔχῃς πολλὰς ὑποχρεώσεις καὶ φέρεις βαρῆτατην ἀληθοσύναν, ἀφοῦ κατὰ
 συγκρίσιν θεωρεῖσαι ἀπὸ ἀδόχου τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων καὶ μεγάλων ἱστορικῶν τῶν
 κλεισάνων τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῆν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ἀπὸ ἀδόχου τοῦ Κωνσταντῆ
 Παπαφρηγοπούλου καὶ Παύλου Καρολίδου εἰς δὲ καὶ τοῦ Σπυρ. Λάμπρου; Ὁ ἀλλ' ἴσως ἔχῃς
 δι' ἑαυτὸν, ἐλπίσθησθε διότι ἔχῃς μὲν καιρὸν πρὸς ἐργασίαν ἀλλὰ τῶτον δίδωτε
 εὐδοσιμώτερα καθήκοντα. ~~διότι ἔχῃς μὲν καιρὸν πρὸς ἐργασίαν ἀλλὰ τῶτον~~
~~δίδωτε εὐδοσιμώτερα καθήκοντα~~... ἢ πῶς δὲ εἰς περὶ τὴν ἐμπορίαν ἐλαίου
 καὶ πλοῦτος, ἔτι δὲ καὶ περὶ τὴν ἀριμετρίαν καὶ ἀσυνέπειαν τῶν ἐκείνων ἐπιμελο-
 μένων καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὅσους ἔχῃς τώρα τὴν ἀντιβραχίονα ἀβλαβήτητα
 τῶν σου. Τοιαύτην καὶ ἐρώτησιν παρέλιπε ἀσυνέπειαν ὁ σεβασμιότατος εἰς τὸν
 πρὸ τῶτον καθήκον, τὴν ἐρώτησιν δηλαδὴ ἐκείνην ἢ εἶναι πρὸς βαλλὰ δι. Κουρας
 αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν οἶδε ποτε θά διείραττε τῶτον ἀμαρτήματα.

ΤΙΝΑΞΙΝ

0	8.5	9.0	9.5	10.0	10.5	11.0	11.5	12.0	12.5	13	13.5	14.0	14.5
0													
0.5	63.5	71.5											
1.0	58.0	64.0	72.0										
1.5	54.0	59.0	65.0	72.0									
2.0	50.5	55.0	59.5	65.0	72.5								
2.5	47.5	51.5	55.5	60.5	66.0	73.0							
3.0	45.0	48.5	52.3	54.5	61.0	66.5	73.5						
3.5	43.0	46.0	49.5	53.0	57.0	61.5	67.0	74.0					
4.0	41.0	44.0	47.0	50.5	54.0	58.0	62.0	67.5	74.0				
4.5	39.0	42.0	44.5	48.0	51.0	54.5	58.5	62.5	68.5	74.5			
5.0	37.5	40.0	42.5	45.5	48.5	52.0	55.0	59.0	63.5	68.0	74.5		
5.5	36.0	38.5	41.0	43.5	46.5	49.5	52.5	56.0	59.5	64.0	68.5	75.0	
6.0	34.5	37.0	39.5	42.0	44.5	47.5	50.0	53.0	56.5	60.0	64.0	69.0	75.0

13 μοίρας.

Είναι έναντι ή μεγάλη λωφόρος του πολιτισμού και της προόδου της
άνθρωπότητας? Επειδή ρηνεύον, ότι ο Σεβασμ. έχη γραψι ιδίαν
πραγμασίαν περί της ιστορίας ως επιστήμης, εν ή πραγμασία α-
τομώσιν αντιθέτους θεωρίας δεικνύει ότι την ιστορίαν διέπουν ίδιο
νόμοι. αὐτός δέ ἀπεκάλυψεν ἴδιον ιστορικόν νόμον, θεμελιούντα την
ιστορίαν ως επιστήμην και σφίβάζοντα τα διάφορα γεγονότα πρὸς την
πορείαν του νόμου. Η ἀποκάλυψις του νόμου θα ἀνεκοποῦτο εφ'
1943 ἐπ' ἐκκαιρία πανηγυρικοῦ λόγου. ἀλλ' ὁ λόγος ἐκείνος επιγραφόμε-
νος "Περί της διακωίνωσις του ἑλλ. ἔθνους", ἐματαιώθη δι' οὐς γωρῖδο,
μεν λόγους. Ὡς ἐχρηθῆμεν και ἰλπίζομεν, ότι ἡ ἀνακωίνωσις θ' ἔσθαι
ἐραδύη και γήη.

Ἐμπρόνευσα ἐπιτροχάδην και ἐιδεδόμενα ἔργα
Περί δέ των ἀνεκδοτων, αὐτα εἶναι πλειότερα και ἀνέρχονται ἐν
πολλάς δεκάδας δὲ δύναται ἐκαῦθα εὐλόγως και γήη λόγους.

Εάν με ἀσείδη εἰς τό ἤδη ἐιδεδόμενον και ἔτι πλείον εἰς τό ἀνεκδοτο
ἔργον του Σεβασμ. θα καταληφθῆ ὑπό θαυμασμοῦ και ἀπό τούτοι
χου, ἀναλογιστόμενος ότι ἐς ἀνθρώπου και γάλισσα περισπύριμος πε-
πελλά και μεγάλη πάντοτε ἡδονήθη και παραγαγή κόσα, ὅσα μόλις
ἡδύνατο πολλοί ὁμοῦ ἐργαζόμενοι, εἰαι αἴων θα προέλθῃ εἰς κρίσει
και σφρησίσις ὅχι βεβαίως κολακωτικὰς διά τὰς ἐπιτηρείας.

Ἐἶπον ἤδη περί του ἔργου του Σεβασμωτάτου. Εάν με ἔλθῃ ἐγγύτερον
εἰς ὁ σπουδαστήριον αὐτοῦ και ἀκείνη την ἐκτετατον διάταξιν εὐν-
ριάδων δελτίων, και ἀπό πολλῶν εὐν συνιλεγγίτων, και φιάθη την
θεδον της ἐργασίας του ἀμαπαπονήτου του ἀνθρώπου, του ἀκεί-
μο χθόνος και μη γωρῖδοτος αἰά πασων πέρα των ἡ ὡρῶν και
τό ἡμε ροῦεσιον, θέλει ἐκπλαγῆ, και ἄμα θλιβῆ σκεπτόμενος ότι
τοιούτου ἔργον εἶναι δύσκολον και συμπληρωθῆ. Διὰ τούτο αἰριβῶ ἀπ-
τόλημοτα και ἀπώθηνω εἰς τὸν Σεβασμ. φίλον μίαν ἡχὴν και μίαν σ-
θεδὴν. την ἡχὴν και ὁ ἔργον του συνελοῦμενον και ἐιδιδι

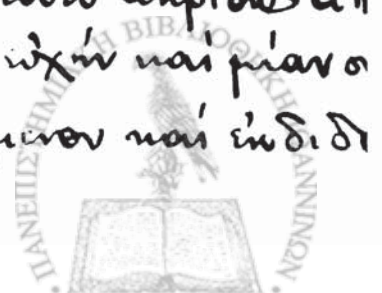

δίου ἔκθεσ ἡ μεγάλη λιωφόρος τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου τῆς
ἀνθρωπότητος. Ἐπειῶθα ῥητέον, ὅτι ὁ Σεβασμ. ἔχει γραφῆ ἰδίαν
πραγματεῖαν περὶ τῆς ἱστορίας ἐως ἐπισήμης, ἐν ἣ πραγματεία ἀ-
ποκρύπτει ἀντιθέτους θεωρίας δεικνύει ὅτι τὴν ἱστορίαν διέπουν ἴδιοι
νόμοι. αὐτός δὲ ἀπεκάλυψεν ἴδιον ἱστορικὸν νόμον, θεμελιούντα τὴν
ἱστορίαν ὡς ἐπισήμην καὶ σφραζόντα τὰ διάφορα γεγονότα πρὸς τὴν
πορείαν τοῦ νόμου. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ νόμου θα ἀνεκοινοῦτο τῷ
1943 ἐπ' ἐκκαιρία πανηγυρικοῦ λόγου. Ἄλλ' ὁ λόγος ἐκείνος ἐπιγραφόμε-
νος «Περὶ τῆς διακινῆσεως τοῦ ἑλλ. ἔθνους», ἐματαιώθη δι' οὐς γυρῆσο-
μεν λόγους. Ὅς ἐκνήθωμεν καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ ἀνακοίνωσις θ' ἔσθαι
ἐραδύη καὶ γρή.

Ἐπισημῶνσα ἐπιτροχάδην καὶ ἐνδεδόμενα ἔργα
Περὶ δὲ τῶν ἀνεκδότων, ἅτινα εἶναι πλεόντεσ καὶ ἀνέρχονται εἰς
πολλὰς δεκάδας δὴ δύναται ἐπειῶθα ἐπλόγος καὶ γρή λόγος.

Ἐάν τις ἀσείδη εἰς τὸ ἤδη ἐνδεδομένον καὶ ἔτι πλείον εἰς τὸ ἀνεκδοτό
ἔργον τοῦ Σεβασμ. θα καταληφθῆ ὑπὸ θαυμασμοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦτοῦ
σοφιστοῦ, ἀναλογισθῆμεν ὅτι εἰς ἄνθρωπος καὶ φιλοσοφία περισπῶμενος πε-
ρελά καὶ μεγάλη πάντοτε ἠδονήθη καὶ παραγάγη τόσα, ὅσα μίλις
ἰδύνατο πολλοὶ ὁμοῦ ἐργαζόμενοι, εἰαί αἴμων θα προέλθῃ εἰς κρίσει
καὶ σφραγίσει ὅχι βεβαίως πολλακτικῶς διά τὰς ἐπιτυχεῖς.

εἶπον ἤδη περὶ τοῦ ἔργου τοῦ Σεβασμωτάτου. Ἐάν τις ἔλθῃ ἐγγύτερον
ἐπὶ τὸ σπουδαστήριον αὐτοῦ καὶ ἀετίση τὴν ἐκτετατον διάταξιν εὐν-
φιάδων δελτίων, τῶν ἀπὸ πολλῶν εὐν συνεργημένων, καὶ φιάθῃ τὴν με-
θοδον τῆς ἐργασίας τοῦ ἀμαπαπονήτου τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνεί-
ροχτικῶτος καὶ μὴ γυρῆσοντα αἰά παυσιν πέρα τῶν 4 ὡρῶν καὶ
τό ἡμεροδασίον, θέλει ἐμπλαγῆ, καὶ ἄρα θλιβῆ σκεπτόμενος ὅτι
κοινοῦται ἔργον εἶναι δύσκολον καὶ συμπληρωθῆ. Διὰ τούτο αἰριβῶ ἀπ-
τόλημσα καὶ ἀπὸ τῶν ἐπὶ τὸν Σεβασμ. φίλον μίαν ὠχὴν καὶ μίαν σ-
βολὴν. τὴν ὠχὴν καὶ τὸ ἔργον του συνελοῦμενον καὶ ἐνδιδι

δόμενον καὶ τὴν συμβουλὴν νὰ ἐπανεέλθῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὸν ἐν
ἄθῳ ἐρημητήριον του καὶ νὰ ἀφοσιωθῇ ὅλως εἰς τὴν συμπλήρωσιν
τοῦ ἔργου του, πλησίον τῆς βιβλιοθήκης του ἤτοι, ὡς ἀκούω παρὰ πολλῶν
ἔστι πανιωτάτη καὶ μοναδική. Ἐντυχὸς ἡ κοιὰυτὴ συμβουλή συμπέπει
πρὸς τὴν εὐλημμίαν ἡδὴ ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὅπως ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ ἴουχα
τῆριον καὶ μοιὰ 2-3 ἔτη, ἀφ' ὅπου πρότερον προσενέγη καὶ ὑπηρεσία
του καὶ τὸ πανεπιστήμιον, αὐτὸν ^{ἐννοεῖται} ἐπιγραπῆ τοῦτο εἰς αὐτόν.

Ὁ καὶ ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι ὠτυχήσας νὰ γνωρίσω πλυότερον ἴσους τῶν ἄλ-
λων, τὸν Σίβασι. θαυμάζω αὐτὸν διὰ τὰ σπάνια νευεμάτου χαρίσμα-
τα, διὰ τὸν ἰφρόν ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἀπεράμειλλον πρὸς τὴν ἑλλην-
κὴν πατρίδα χάριτι, τὴν ἀδιάλειπτὴν φιλεργίαν καὶ τὴν ἱπσημονικὴν
ρουμότητα. Πολλάκις δὲ διερωτῶ ἑμαυτὸν. Ποία θά ἦσαν καὶ ἱπσημο-
νικὰ ἐπιτεύγματα αὐτοῦ, εἰ μὴ κατεδαπανήτο εἰς τόσους ἀγῆνας, ἀγῆνας κατὰ
τὰ ἄλλα, ^{ἰσχυρῶς} ἢ ὅσον ἦσαν ἰθνηκοί. ἔχω ^{ἀδικοῦσιν λοιπὸν} καὶ εἶπω ὁ Ἀθηροπολίτης ὁ τόσα
ἱπσημων ἐπιτεύγματα εἰ μὴ ὅτι πενίας σεργήσων καὶ κακουχίῶν, ἀγῆνων, κα-
διώξεων πανωδαπῶν - εἰ μὴ οἶρε δὴ λίγω τῶν ἀγαθῶν καὶ τοῦ πλά-
του ἱπσημίου, ἀλλὰ ποιὰς τιμῆς καὶ ἀνεκτιμῆς, ^{αὐτὸς ἑρμῶτερον} ὅπως
ἄλλοι: ἄλλοι ἐνὶς γνωρίζοντες εἰ μὴ τὸ ἔργον τῆς ἱπσημίας καὶ
παναυρημίας τῶν ἄλλων ἔζησαν ἐπιλοῦν καὶ χλιδῆ καὶ πάση
ἐπιτυχίᾳ (σὺδὲς ἰόνος!), ἀλλ' ἄρμετ παρὰ λαὸν σὺδὲν ἢ οὐχιδὲν ^{οὐδὲν} κατῴρθω-
σαν. ἔχω λοιπὸν ἀδικῶν -

θα ἐνεφάνητε σήμερον ἔργα ἐ-
φάρμιλλα πρὸς τὰ τοῦ Ἰνδοῦ Παιδαγωγολογίου ἢ τῶν ἄλλων δύο ἐπιφι-
νῶ ἱσσημονικῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος (Ἰ. ἀφολίδου, Λάμπρου); Πόσον
κακὴ καὶ ἀδικῶς γίνεται εἰς ἡμᾶς ἡ Μοῖρα!!

Ὅπως αὐτὸν ἔχη, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὠρισίμεθα σήμερον πρὸ
ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως. ἔχομεν νὰ κρίνωμεν οὐχὶ εἰς ἕνα τῶν συνη-
θῶν ἱσσημονικῶν, ἀλλ' εἰς ἀδελφὸν ἡμῶν, ἰσσημονικόν. αὐτὸν μὲν ἄλλο,
ἢ οὐ κατωτέρω τοῦ ἱπσημίου, ἀφ' ὅπου ἡμεῖς ἱσσημονίκα.

τοιούτων κούλαχιστον, ἐγὼ θεωρῶ αὐτόν, ὅσον καὶ αὖ θορυβῆ ὁ Δαίμων καὶ
διαβολῆς, ὅσον καὶ αὖ μικαῖται τό κύμα τῆς σκιοφανείας. Μετὰ
τὴν κριωριάν θά ἐπακολουθήσῃ γαλήνη. Ὅταν κοπάσουν αἱ ἔχθραι,
ὅταν παρίλθον καιροὶ καὶ ἡπαγερὰ τοῦ τόφου πλάξ καλύφῃ
καὶ πᾶσι, τότε θά ὀμιλήσῃ ὁ ἱστορικός καὶ γραμματολόγος ἀ
προκατάληπος καὶ ἴτοι πρὸς πάντας.

καὶ θά εἴπῃ, θά εἴπῃ πολλά... θά δικαιώσῃ τὸν ἀδικούρινον καὶ θά
ἀνυψώσῃ αὐτόν τὸν νῦν διακουρόμενον εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν καὶ
ἴσως τάξῃ αὐτόν (ὡς διστάζω καὶ εἶπω) ἐφ' ἡφελίου ἐπιπέδου ἕκαστ' ὅπου πᾶ
σαι αἰσέπται μορφαὶ τῶν διδασκάλων τοῦ Γείους. Διὰ τοῦτο λέγ
νῦν μὲν θάρρους! Προσοχή! Σώμεν καλῶς! Μὴ ἀδικήσωμεν τὸν κρ
νόμον· ἀλλ' ἄρα μὴ ἀδικήσωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτοὶ, οἱ κριταὶ τοῦ
κριταῖς. Ὅσον μεγαλυτέρα ἡ ἀδικία ἢ ἡ ἀδικία, τόσον μεγαλυτέρα
κατάκρισις!

Ὡς ἀναμνησθῶμεν τὴν παλαίφρατον ἐκείνην καὶ φιλόσοφον ῥῆσιν
μαθ' ἢν "τῆς δικαιοσύνης ὑπάρχει συλλήβδην ὡσαύτα ὄφρα"